

A vibrant field of white daisies with yellow centers, set against a bright blue sky with scattered white clouds. A large, bright sun flare is visible in the upper left quadrant, creating a soft, hazy atmosphere over the field. The daisies are in various stages of bloom, and the overall scene is bright and cheerful.

**Державна мова – мова
професійного спілкування**

план

- Література.
- Предмет і завдання курсу, його наукові засади.
- Мова професійного спілкування як функціональний різновид української літературної мови.
- Професійна мовнокомунікативна компетенція.
- Мовні норми.
- Мовне законодавство та мовна політика в Україні.

Література. Основна

1. **Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови / Н. Д. Бабич. – Львів : Світ, 2003.**
2. **Мацько Л. І. Культура української фахової мови / Л. І. Мацько, Л. В. Кравець. – К. : ВЦ « Академія », 2007.**
3. **Мацюк З. Українська мова професійного спрямування : Навчальний посібник / З. Мацюк, Н. Станкевич. – К. : Каравела, 2008.**
4. **Українська мова : Енциклопедія. – К. : Вид-во «Укр. енцикл. » ім. М. П. Бажана, 2000.**
5. **Пилинський М. М. Мовна норма і стиль / М. М. Пилинський. – К. : Наукова думка, 1976.**
6. **Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник / С. В. Шевчук, І. В. Клименко. – К. : Алерта, 2010.**

Література.Додаткова

1. Дзюба І. Сучасна мовна політика в Україні / І. Дзюба // Урок української. – 2000. - № 10. – С. 2 - 4.
2. Іванишин В. Мова і нація / В. Іванишин, Я. Радевич - Винницький. – Дрогобич : Відродження, 1994.
3. Масенко Л. (У) мовна (У) країна : Популярне видання / Л. Масенко. – К. : Темпора, 2007.
4. Панько Л. В. Мовна політика як чинник вітчизняної етнополітики на сучасному етапі розвитку української державності / Л. В. Панько // Мова і культура. – 2004. – Вип. 7. – Т. 1. – С. 240 – 245.
5. Прадід Ю. Ф. Мовне питання в українських конституціях ХХ століття / Ю. Ф. Прадід // Мовознавство. – 2002. - № 1. – С. 17 - 23.
6. Радчук В. Мова в Україні : стан, функції, перспективи / В. Радчук // Українська мова та література. – 2000. – лютий (6). – С. 1 - 3.

Предмет і завдання курсу, його наукові засади

- **Актуальність вивчення даного курсу зумовлена :**
- Надання українській мові статусу державної, переведення всієї системи спілкування та діловодства на українську мову зумовило потребу в оволодінні її нормами кожному, незалежно від майбутнього фаху;
- Загальноцивілізаційна тенденція, котра пов'язана з тим, що мова виступає першопричиною структуризації суспільства на різних етапах його розвитку;
- Мова слугує не тільки засобом спілкування, вона виступає засобом спільності нації, виразником її ментальності, показником того, на якому рівні розвитку перебуває суспільство;
- Порозуміння між комунікантами залежить від рівня їх мовної підготовки.

Предмет і завдання курсу, його наукові засади

- **Предметом** дисципліни є усна й писемна форми професійного спілкування в межах наукового, офіційно-ділового й публіцистичного стилів.
- **Об'єктом** вивчення є культурний і соціально-політичний процес розвитку сучасного суспільства, що відбивається в мові і виявляється в практичній площині професійного спілкування, складовими якого є :
 - Фонетичні, лексико-фразеологічні, граматичні особливості української мови;
 - Сучасна політика держави у сфері національної мови;
 - Національно-мовний етикет, традиції, мова і культура.

Предмет і завдання курсу, його наукові засади

- **Мета курсу** : підвищити рівень мовної грамотності студентів, сформувати їхню комунікативну компетентність, забезпечити практичне оволодіння основами офіційно-ділового, наукового, розмовного стилів української мови, виробити навички застосування набутих знань у різних видах мовленнєвої діяльності.
- **Основні завдання курсу** :
 - Дати знання про основи професійного спілкування, роль державної мови в професійній діяльності;
 - Забезпечити досконале володіння нормами сучасної української літературної мови та дотримання вимог усного й писемного мовлення;
 - Виробити навички комунікативно виправданого користування мовними засобами в різних життєвих ситуаціях;

Предмет і завдання курсу, його наукові засади

- Сформувати вміння і навички оперування фаховою термінологією, редагування, коригування та перекладу наукових текстів;
- Розвивати творче мислення студентів;
- Виховувати свідоме ставлення до мови, готовність до подальшого професійного самовдосконалення.
- **Основні теоретичні засади курсу** : осмислення мовної норми, знання про функціональні стилі літературного мовлення, зокрема науковий, офіційно-діловий і розмовно-побутовий; усвідомлення зв'язків системи мови, структури мовлення і немовленнєвих структур.
- Практичні засади курсу : систематизація знань, їх постійне поглиблення, інтерес до мови взагалі, до рівня власного мовлення зокрема

Мова професійного спілкування як функціональний різновид української літературної мови.

- **Мова професійного спілкування** – це форма сучасної української літературної мови, особливості якої зумовлені специфікою спілкування відповідно до певного фаху.
- **Володіння мовою професійного спілкування передбачає** : знання норм сучасної української літературної мови, сформованість мовної компетенції, вміння використовувати здобуті знання в професійній діяльності, доречно поєднувати вербальні (словесні) та невербальні (жести, інтонація тощо) засоби спілкування відповідно до мети спілкування.
- **Фахівець має вміти** : швидко сприймати будь-яку форму мовлення, створювати монологи, вести діалоги, керувати системою мовленнєвих комунікацій у межах своєї компетенції.

Мова професійного спілкування як функціональний різновид української літературної мови.

- **Слово – один із найважливіших інструментів професійної діяльності кожного фахівця, особливо вчителя.**
- **На жаль, у мовленні вчителя нерідко трапляються помилки : витріть з дошки замість зітріть з дошки; перегорніть, а не переверніть сторінку. Звичайно, стереотипів у вчительській мовленнєвій практиці є багато, але вони повинні завжди відповідати сучасним нормам.**

Пам'ятаймо!

Неправильно

- Приймати участь
- Вірна відповідь
- Усі без виключення
- Виключити світло
- Закрити двері
- На протязі року
- Говоріть на українській мові
- Неділю тому назад
- Бувший учитель
- Не дивлячись на обставини

Правильно

- Брати участь
- Правильна відповідь
- Всі без винятку
- Вимкнути світло
- Зачинити двері
- Упродовж (протягом) року
- Говоріть українською мовою
- Тиждень тому
- Колишній учитель
- Незважаючи на обставини

Мова професійного спілкування як функціональний різновид української літературної мови.

Мовлення вчителя має відзначатися:

- Змістовою , інтонаційною та візуальною (невербальні засоби спілкування) виразністю;
- Правильністю (забезпечується знання усіх норм сучасної української літературної мови – орфоепічних, акцентуаційних, лексико-фразеологічних, морфологічних, синтаксичних, орфографічних, пунктуаційних і стилістичних);
- Чистотою (відсутністю поза літературних елементів : діалектизмів, суржикових вкраплень тощо);
- Лаконізмом (при збереженні повноти інформації, ясності викладу, точності опису).

Професійна мовнокомунікативна компетенція

- **Комунікативна компетенція** - сукупність знань про спілкування з різними комунікантами в різноманітних життєвих ситуаціях, а також умінь їх ефективного застосування.
- **Комунікативну компетенцію визначають :**
 - Комунікативні наміри адресата;
 - Дотримання комунікативних стратегій для досягнення бажаного результату спілкування;
 - Врахування психологічних особливостей адресата, його соціальних ролей;
 - Умінь володіти навичками декодування “ мови тіла ” співрозмовника;
 - Чітка орієнтація в конкретній ситуації, підтримання чи завершення спілкування;

Професійна мовнокомунікативна компетенція

- Контроль власної мовленнєвої поведінки;
- Мовна компетенція.
- **Мовна компетенція** – знання співрозмовниками норм сучасної української літературної мови і вміле їх використання в процесі спілкування.
- Мовна компетенція складається з орфоепічної, фонологічної, лексичної, семантичної, граматичної, орфографічної і пунктуаційної компетенції.
- Мовна компетенція передбачає наявність мовленнєвих умінь, що визначають мовленнєву поведінку. Мовленнєві вміння охоплюють уміння говорити, слухати, читати і писати.

Професійна мовнокомунікативна компетенція

- **Формування професійної мовнокомунікативної особистості передбачає :**
 - Ґрунтовні знання певної професійної сфери;
 - Вміле використання мовно-виражальних засобів з урахуванням комунікативних потреб;
 - знання етикетних мовних формул і вміння ними користуватися в професійному спілкуванні;
 - Уміння працювати з різними типами текстів;
 - Володіння основами риторичних знань і вмінь;
 - Вміння знаходити, сприймати, аналізувати, й використовувати інформацію профільного спрямування;
 - Оцінку комунікативної ситуації й уміння прийняти правильне рішення для досягнення очікуваного результату.

Мовні норми

- **Норма мови** — сукупність мовних засобів, що відповідають системі мови й сприймаються її носіями як зразок суспільного спілкування в певний період розвитку мови й суспільства.
- **Розрізняють** обов'язкові мовні норми, які відбивають характерні ознаки системи мови, і норми літературної мови.
- **Норма літературної мови** – це реальний, історично зумовлений і порівняно стабільний мовний факт, що відповідає системі та нормі мови і становить єдину можливість або найкращий для даного конкретного випадку варіант, відібраний суспільством на певному етапі його розвитку із співчинних фактів національної мови в процесі спілкування.
- В українській мові традиційно виокремлюють такі **типи мовних норм** : орфоепічні й акцентні, графічні, орфографічні, лексичні, словотвірні, морфологічні, синтаксичні, стилістичні, пунктуаційні.

Мовні норми

Мовні норми	Регулюють правильність	приклади
Орфоепічні й акцентні	Належної вимови звуків і сполучень звуків, наголошування та інтонація	Інцидент, а не інциндент; Директор, а не діректор.
Графічні	Передачі звуків на письмі	Робочі, а не робочи; Чотирма, а не чотирьма
Орфографічні	Написання слів відповідно до останнього видання “Українського правопису”	Феєрверк, а не фейерверк; Фін, а не фінн.
Лексичні	Слововживання у властивих їм значеннях за змістом на сучасному етапі	Надійшло, а не прийшло повідомлення; Наступна, а не слідуюча зупинка

Мовні норми

Мовні норми	Регулюють правильність	приклади
Словотвірні	Вибір морфем, їх розташування і сполучення в складі нового слова	Фастовець, а не фастівчанин; Луцький, а не лучеський
Морфологічні	Уживання морфологічних форм та їх варіантів	Найперший, а не самий перший; Протягом, а не на протязі року
Синтаксичні	Побудови словосполучень і речень	Повідомлення надіслані за призначенням; а не за призначенням повідомлення надіслані; Кабінет завідувача кафедри, а не кабінет завідуючої кафедрою

Мовні норми

Мовні норми	Регулюють правильність	приклади
Стилістичні	відбору мовних елементів відповідно до умов спілкування	Він кваліфікований працівник, а не він добрий роботяга
Пунктуаційні	Уживання розділових знаків	

Мовне законодавство та мовна політика в Україні

Визначальними чинниками сучасної мовної ситуації в Україні є :

- 1) **Наявність регіонів з неоднорідними національно-культурними і мовними, а також соціально-політичними традиціями та орієнтаціями;**
- 2) **Широке функціонування російської мови в різних сферах суспільного життя на більшій частині території країни, що, природно, обернено пропорційно впливає на повноту функціонування української мови, і поділ населення за мовним принципом на “ українськомовне ” і “ російськомовне ”;**
- 3) **Надзвичайна важливість мовного питання в етнокультурному та політичному житті України;**
- 4) **Мовна політика новоутвореної держави й роль громадських та політичних організацій і засобів масової інформації (фактор, що почав діяти з кінця 1980-х рр.)**

Мовне законодавство та мовна політика в Україні

- Мовна політика на загальнодержавному рівні визначається Конституцією України, відповідними законами (крім закону “Про мови в Українській РСР”, законами “Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні”, “Про телебачення і радіомовлення”, “Про інформацію”, “Про рекламу”, “Про захист прав споживачів”, “Про Збройні сили України” та ін.), указами та розпорядженнями Президента, постановами й розпорядженнями уряду та відповідних міністерств та відомств.
- Мовну політику України на загальнодержавному рівні загалом можна схарактеризувати як помірковано-обережну й недостатньо послідовну з прагненням до уникнення радикальних заходів.